

Nr 472

Av herr Hagberg m. fl., angående det svenska försvarets upp-
gifter och organisation, m. m.

(Lika lydande med motion nr 403 i Första kammaren)

Regeringsförslagets militärbudget på drift- och kapitalbudgeten slutar på 3 476 miljoner kronor. Räknar man in civilförsvaret, de militära pensionerna, på andra huvudtitlar undanstuckna militärutgifter och sedvanliga tilläggsstater kommer de nya militärutgifterna att överstiga 3,8 miljarder.

Sedan 1955 utgör ökningen på drift- och kapitalbudgeterna för militära ändamål i genomsnitt 210 miljoner kr. om året. Det innebär att vi i nästkommande års regeringsförslag har att räkna med att militärutgifterna kommer att överskrida 4 miljarder kr. Med samma trend kommer de 1970 att uppgå till över 5,5 miljarder kr.

Anledningarna härtill är dels de nya bestämmelserna om procentuell årlig höjning för teknisk utveckling, de utlovade ersättningarna för löne- och prisstegringar samt den oavlåtliga press, som de militära myndigheterna utövat på regering och riksdag.

Den åtstramning av den årliga höjningen med 2,5 procent till mindre än två procent av de militära driftkostnaderna, som efter den kommunistiska kritiken genomfördes 1961, vill militärledningen nu förvandla till en ytterligare våldsamt ökning. I den nya ÖB-planen begärs nämligen en årlig ökning med 3,5 procent för teknisk utveckling på både drift- och kapitalbudgeten. Därjämte föreslås en omedelbar höjning av militärutgifterna med 240 milj. kr. enligt fjolårets prisnivå. Med hänsyn till det samtidiga kravet om kompensation för löne- och prisstegringar skulle förslaget för nästkommande budgetår betyda minst 4,4 miljarder kr. och den hittillsvarande genomsnittliga årliga ökningen av samlade militärutgifter kunna beräknas till över 300 milj. kr. jämfört med 210 milj. kr. åren 1955—1962. Det innebär 1970 en samlad militärbudget å 6,5 miljarder kr.

Ytterligare begär ÖB en löneuppskrivning för officersskåren enligt nya grunder. Då det samlade lönekontot rör sig om 850 milj. kr., skulle en sådan omläggning av lönerna medföra svåröverskådliga återverkningar.

Det framgår härav, att man inte bör fortsätta i de uppkörda spåren.

I ÖB-planen begärs åtgärder för att förbereda anskaffandet av svenska atomvapen. Detta är en sensationell desavuering av regeringen och dess linje, som har riksdagsmajoritetens bestämda stöd. Sveriges regering har som be-

kant i Förenta Nationerna framlagt ett förslag, som syftar till att förhindra en spridning av kärnvapen till ännu fler länder än de fyra som innehar sådana. Enligt det av FN med stor majoritet antagna förslaget tillskrives nu samtliga medlemsländers regeringar från FN med förfrågan om deras land vill förplikta sig att inte anskaffa kärnvapen och alltså träda in i den s. k. Undénklubben av kärnvapenfria länder. Inom kort måste även den svenska regeringen avge ett svar på den av svenska regeringens förslag föranledda åtgärden. Det är detta svar som ÖB-planen i förväg desavuerar, förutsatt att den svenska regeringen står fast vid den ståndpunkt den formulerade föregående höst och som rönt ett så varmt mottagande både utomlands och hos det svenska folket. Detta militärledningens sätt att praktisera en egen utrikespolitik i strid mot regering, riksdag och folk är verkligen uppseendeväckande.

De militära skäl som ÖB åberopar för svenska atomvapen bygger på idén om att avskräcka. ÖB vill skapa ett sådant försvar, som hindrar ett angrepp mot vårt land med konventionella stridsmedel. Det krigsfall som alltså förutsättes av ÖB som det sannolika är ett angrepp på Sverige av en kärnvapenmakt och med kärnvapen. I så fall måste ÖB utgå från att angriparen har fler och mer förstörelsebringande kärnvapen än vad Sverige om ett tiotal år till fantastiska kostnader skulle kunna tillverka och lagra. Utvecklingen har därvidlag gått så långt, att innehavarna av superbomber inte behöver göra en dyrbar och kraftkrävande insats för att betvinga geografiskt trånga stater till vilka Sverige måste räknas. Man har svårt tänka sig, att någon ansvarig svensk regering respektive militär ledning efter en superbomb över Stockholm skulle ta upp en försvarsstrid med atomvapen. Det är icke uttryck för defaitism och bristande intresse för ett svenskt neutralitetsförsvar att konstatera detta.

I ÖB-planens målsättning heter det, att den svenska militärmakten måste bli så stark att den efter koncentring till de avgörande områdena kan möta, hejda och om möjligt slå två samtidigt, stort upplagda invasionsföretag — ett över havet och ett över landgränsen. Denna målsättning är lindrigt sagt ambitiös, eftersom ingen stormakt i andra världskriget, inte ens världens då starkaste makter — Sovjetunionen, USA, England, Hitlertyskland, Frankrike, Japan och Italien — förmådde lösa en sådan, ja inte ens en mindre uppgift. De fick tvärtom se hela eller delar av sina områden ockuperade under längre eller kortare tid. Dessa sorgliga erfarenheter bestyrkte, att varje väl förberett »stort upplagt invasionsföretag» lyckades.

Det finns ingenting som tyder på att betingelserna för krigföringen skulle ha förändrats till det bättre för stater som måste försvara sig mot angrepp. Medan dåvarande ÖB 1945—1946 godtog och i sin försvarsplan utgick från dessa erfarenheter, föredrar den nuvarande att inte låtsas därom.

I enlighet med denna blindbockslek vill militärledningen inte beröra tvånget till kamp under ockupationens betingelser, lärdomarna därav och

de slutsatser som skulle kunna dras för vårt lands vidkommande. Den förändring av det militära tänkandet, som detta skulle innebära, leder nämligen bort från det traditionsbundna, högst konventionella tänkandet på den militära organisationen och dess uppgifter.

Steg för steg övervinnes försvarsgrenstänkandet när det gäller vissa militära förvaltningsproblem, men det rör sig sakta, motståndet är segt, konservativa vanor och synsätt hindrar eller bromsar rationella åtgärder för att centralisera och bättre ekonomisera verksamheten. Stormakter nöjer sig exempelvis med att inordna flyget i armé- och marinstridskrafterna. Den neutrala småstaten Sverige anser sig fortfarande inte bara behöva tre försvarsgrenar utan även att göra flyget till den dyrbaraste. Detta måste onödigt fördyra den militära organisationen, att det minskar effektiviteten är antagligt.

Nu vinglar ÖB hit och dit, när det gäller flyget och dess roll. Före andra världskriget var inriktningen att skapa ett svenskt bombflyg. Vid krigsslutet och senare delen av fyrtioalet var det jaktflyget som ansågs vara lösningen för Sverige. Nu glider ÖB över till något som kallas lätt attackflyg, d. v. s. ett taktiskt bombflyg. Samtidigt talas om att krympa jaktflyget till förmån för raketer och målsökande robotar. Det är inte lätt för lekmän att avgöra om detta är rationellt, att det blir ändå dyrare lär väl snart komma att visa sig.

Vi har i tidigare motioner försökt ange huvudlinjerna för en enligt våra resurser och uppgifter utformad försvarsorganisation. Vi har freden som perspektiv, tror fullt och fast på möjligheten att hindra utbrottet av ett nytt storkrig. Även om det blir oroligare i Norden tack vare den västtyska upprustningen och det gemensamma västtysk-danska kommandot talar det mesta för att vi inte går in i en period av skärpt krigsfara utan att denna gradvis kommer att avta. Detta är vår utgångspunkt.

Även ÖB tycks från andra utgångspunkter ha nått fram till ett bedömande enligt vilken krigsfaran för vårt land snarare avtar än ökar. De hypotetiska krigsfall som ÖB-planen opererar med verkar mer som skrivbordsprodukter än som allvarliga realiteter.

Vi menar alltså, att Sverige icke bör bidra till det kalla kriget genom maximala militärt-ekonomiska ansträngningar.

Vi menar vidare, att uppgiften för försvaret bör bestämmas av den svenska neutralitetsdoktrinen. Vi bör ha en militär organisation, en neutralitetsvakt så stark som möjligt och i enlighet med vad som anses folkrättsligt nödvändigt men inte en maximal militarisering av värnkraft och andra resurser.

En större hänsyn bör vidare tas till de stora lärdomarna från andra världskriget och från de nationella frigörelsekrigen därefter. Dessa lärdomar bekräftar inte den traditionella och konventionella linjen för de militära dispositionerna, de strider tvärtom mot dessa.

Härav framgår också att kravet på svenska atomvapen måste avvisas.

Slutligen vill vi i detta sammanhang kraftfulla besparingar och en rationalisering, som syftar till att avskaffa försvarsgrenarna.

De direktiv för den nyligen tillsatta försvarsutredningen som utformats förbigår i huvudsak dessa frågor. Snarare är dessa präglade av den militaristiska anda som format den svenska militärpolitiken under femtioalet; de innebär att ÖB i det väsentliga får sin vilja fram. Vi beklagar detta. Samtidigt har vi ansett oss nödsakade att framföra vår uppfattning om den framtida militärorganisationens utformning, omfattning och målsättning.

Vi hemställer,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en utvidgning av direktiven för den nyligen tillsatta försvarsutredningen som innebär,

att försvarets uppgifter skall preciseras som neutralitetsförsvar,

att försvaret även bör utformas med tanke på att kunna utveckla kampen för nationell oavhängighet under en eventuell ockupations betingelser,

att rationaliseringar och besparingar bör genomföras bland annat genom strävan att avskaffa de skilda försvarsgrenarna och åstadkomma en enda försvarsgren — armén — jämte tillhöriga marina och flygmilitära resurser,

att icke räkna med svensk atombeväpning, samt

att pressa ihop den totala ekonomiska ramen för den militära organisationen till maximum 2,5 miljarder kronor.

Stockholm i januari 1962

H. Hagberg

Helmer Holmberg

Henning Nilsson
